

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

BRNO 1967

Grabung durchführten. Bekannt sind auch ältere Funde aus der Siedlung in den Sandgruben von Vadas und Matějka in der Flur „Rolka“.³ Durch Terrainherrichtungen in den ausgebeuteten Stellen dieser heute schon verlassenen Sandgruben entstanden neue Parzellen, die zur Errichtung von Familienhäusern geeignet waren. Einige Teile der Abhänge sind teilweise zur Exploitation des Baumaterials oder zur Herrichtung von Gärten benützt worden. Die Begleiterscheinung ist das Abrutschen und die Zerstörung der keltischen Siedlungsobjekte. Aus diesen Gründen musste man eine Rettungsgrabung vornehmen, die sich im Jahre 1966 in den am meist bedrohten Randteilen des Terrains konzentrierte, wo schon teilweise gestörte oder unmittelbar bedrohte Siedlungsgruben waren. Das Bodenprofil besteht aus einem sandigen 0,2–0,3 m mächtigen Ackerboden, der in einen braunen Sand (eine ungefähr 0,5 m Schicht) und tiefer in reinen, gelben Sand übergeht. Die Kulturschicht auf der Siedlung ist verschieden mächtig: von der unscheinbaren Schicht unmittelbar unter dem mächtigen Ackerboden, bis zu 0,5–0,6 m mächtigen Schollen in jenen Teilen des Terrains, die diese Konzentration durch ihre Form ermöglichten.

Von den Siedlungsobjekten wurden drei Bauten abgedeckt. Die erste Erdhütte war fast 1,6 m unter dem heutigen Terrainniveau eingetieft. In der südöstlichen Ecke war eine kleinere Bank-Eintrittsstufe, bei der südwestlichen Ecke in einem ovalen Gewölbe Überreste einer Feuerstelle, die aus Löss modelliert und bis zu einer roten Verfärbung durchgebrannt war. Der ausgesprochene Werkstattcharakter dieser Hütte ist durch Funde von Tiegeln mit Gold- und Bronzespuren, durch bronzene Gussbruchstücke, Schlacke, eiserne und bronzene Gegenstände usw. belegt. Die zweite Erdhütte konnte nur teilweise gerettet werden und reichte 1,02 m unter das heutige Terrainniveau. Der erhaltene gebliebene Teil hatte eine längliche Form mit einer unregelmässigen kürzern Wand und zwei an der Längsachse angebrachten Pfosten. Der gegenüberliegende Abschluss teil war einerseits durch eine walzenförmige Grube (offensichtlich eine mittelalterliche), andererseits durch die Sandförderung gestört. Die dritte Erdhütte war trapezförmig mit abgerundeten Ecken und zwei Tragpfosten in der Mitte der kürzeren Wände: die gesamte Tiefe des Baues von der Oberfläche betrug 1,7 m. Die beiden letztgenannten Hütten kann man eher als Wohnbauten oder als Hütten betrachten, die beiden Zwecken dienten (mit derartigen Produktionsart, die erlaubte, auch gleichzeitig den Raum zu bewohnen). Hütte Nr. 1 und 3 können mit Rücksicht auf die beträchtliche Tiefe unter dem heutigen Terrainniveau als Erdhütten (zemljanka) angesprochen werden. Die Untersuchung der vierten Erdhütte musste wegen der fortgeschrittenen Jahreszeit unterbrochen werden; im Jahre 1967 sollen die Arbeiten hier fortgesetzt werden.

Des bisherige Grabungsstand gestattet weder eine präzise Charakteristik der einzelnen Bauten noch die urbanistische Struktur des erhaltenen Siedlungsteiles zu bestimmen. Ausser einer beträchtlichen Menge an Keramik, Geräten u. a. Gegenständen wird die Datierung der Siedlung durch Funde von mittellatènezeitlichen Fibeln (bronzene sowie eiserne), durch ein Bruchstück eines gläsernen kobaltblauen Arminges usw. gestützt und stimmt mit älteren Funden überein, die auf dieser Lokalität geborgen wurden.

LATÉNSKÉ BIRITUÁLNI POHŘEBIŠTĚ U SLAVKOVA Okres Uherské Hradiště

J I Ř I P A V E L Č Í K

Při melioraci nevýrazného návrší, ležícího severně od obce Slavkov (okres Uherské Hradiště), u západní strany okresní silnice Slavkov–Kunovice, narazili dělníci na laténské birituální pohřebiště. Ze čtyř narušených hrobů se podařilo V. Ondrovi zachránit dva.

Hrob č. 1 náležel dospělé osobě asi 160 cm vysoké, pohřbené v natažené poloze na zádech, hlavou k západu. Hrobová jáma měla nepravidelný tvar, u nohou byla úzká a v místech uložení trupu se rozšiřovala. Kostra, orientovaná do směru V–Z, měla na jednom z prstů pravé ruky prsten stočený ze tří bronzových(?) drátků a při levé pánevní kosti se nacházel železný nožik s rovným břitem a obloukovitým hřbetem, sledovaným výrazným žlábkem. Trn, na konci srdčité rozšířený, je nasazen na čepel šikmo. V místech nasazení trnu se dochovalo železné kování ústí pochvy. Závěr trnu tkví v železné upínce, která zřejmě přidržovala pochvu k pásu.

Hrob č. 2 měl tvar nepravidelného čtverce asi 200 × 200 cm. Stála v něm menší situlovitá nádoba s rozevřeným ústím. Obsahovala přepálené kůstky a dva hrubě modelované přesleny, z nichž jeden je přepálen. Při nádobě ležela železná tyčinka s ploše roztepaným ukončením, rozeklaným do dvou hrotů. Hlavici tvořilo očko (o průměru kolem 2 cm), které se při vyzvedávání rozpadlo. Tělo tyčinky zdobí dva vývalky. Pod očkem je na těle tyčinky rzí přichycena bronzová kulička. Vedle ní ležel prostý, silně korodovaný nožik.

Pohřebiště ze Slavkova můžeme s největší pravděpodobností datovat do mladších fází laténské kultury.

Bei Meliorationsarbeiten nördlich der Gemeinde gelang es den Inhalt zweier Gräber zu erfassen. Das erste, ein Skelettgrab enthielt einen aus drei Drähten gewundenen Ring und ein verziertes Messer. Das zweite, ein Brandgrab, erbrachte ein kleineres Gefäß, zwei Spinnwirteln, ein kleines Messer, ein Bronzekügelchen und ein Stäbchen mit einer Öse und zwei Spitzen.

VÝZKUM

KELTSKÉHO OPPIDA STARÉHO HRADISKA V ROCE 1966

Okres Prostějov

JIRÍ MEDUNA

Tab. 38.—41

Od začátku června do konce září r. 1966 pokračoval výzkum keltského oppida Starého Hradiska (obec Malé Hradisko, okres Prostějov). Na tak zvaném předhradí, mezi vnějším a vnitřním valem v západní části oppida byla vytyčena plocha 50 × 50 m, navazující na část, prokopenou tu v předcházejících letech (1964 a 1965). Plocha určená k výzkumu však nemohla být odkryta celá, neprozkoumáno zůstalo šest čtverců (po 5 × 5 m), takže jsme prokopali za minulý rok 2350 m². Spolu s odkryvy v letech 1964 (500 m²) a 1965 (2000 m²) bylo na předhradí zatím prozkoumáno 4850 m².

Výzkumem v roce 1966 byla zjištěna podobná situace jako v předcházejících letech, obraz osídlení oppida se však podařilo v mnohém doplnit a upřesnit. Znovu se ukázalo, že se sídliště v této části oppida skládalo z jednotlivých dvorců, oddělených od sebe cestami a užšími uličkami. Na ploše zkoumané v minulém roce jsme dále sledovali průběh široké cesty, zachycené už v r. 1965. Odkryli jsme ji v délce 45 metrů a zjistili jsme, že zpočátku zachovává směr SZ—JV, později se však stáčí pozvolna do směru JZ—SV. Její šířku (4—5 m) bylo možno určit podle základových žlábků plotů, ohraničujících jednotlivé dvorce. Zdá se, že se tato široká cesta rozvětvovala do několika směrů (nejméně do tří), to však bude možno bezpečně zjistit jen dalším výzkumem. V části cesty, která směřovala k SV, bylo v délce 27 metrů opět zachováno dláždění. Na povrch cesty byly nepravidelně naskládány neopracované kameny kulmské droby a spáry mezi nimi byly vysypány břidlicovým šterkem. Jako dlažebního kamene bylo někdy užito i zlomků žernovů. Ze široké cesty odbočovala v pravém úhlu užší ulička a směřovala od JJZ k SSV. Její šířku (2,5—3 m) bylo možno zjistit jednak podle základových žlábků plotů, jednak i podle řady kúlových jamek, které ji lemovaly. Dlážďění se na povrchu uličky nezachovalo, nelze však s určitostí tvrdit, že tu nebylo, protože ulička odbočuje v místech, kde se kameny nezachovaly ani na široké cestě.

Široké cesty a úzké uličky oddělovaly od sebe jednotlivé usedlosti — dvorce obehnané ploty. Na ploše dvorců byly zjištěny stopy husté zástavby. Po objektech, jejichž hlavní konstrukčním prvkem byly svislé kúly, se zachovalo velké množství různě velikých kúlových jamek, jichž je však tolik, že nelze rekonstruovat půdorysy jednotlivých domů. Vedle „kúlových“ objektů se na Starém Hradisku vyskytují chaty částečně zahloubené do země, jejichž tvar a rozměry se proto snadno zjišťují. Objekty tohoto typu jsou však různě půdorysně řešeny, což nepochybně souviselo s jejich vzájemně odlišnou funkcí. Byly to nepochybně chaty sloužící výrobním a hospodářským účelům, nikoli obytné objekty, protože jsou většinou malé a chybějí v nich téměř vždy ohniště. Ta se obvykle nacházejí na ploše mezi kúlovými jamkami a jsou různě upravena. Nejčastěji jsou vymazána hlinou, do červena vypálenou, ve dvou případech však byla objevena ohniště, na jejichž povrchu byly místo výmazu pečlivě poskládány střepy z rozbitých nádob.

V loňské sezóně se nám podařilo na Starém Hradisku zjistit nový typ sídelního objektu. Byla to část domu, jehož obvodové stěny byly zapuštěny do žlábků, v nichž byly ještě hlubší kúlové jamky. Objekt se nezachoval celý, byl však široký 8 metrů a podélné stěny bylo možno sledovat v délce 7 a 8 metrů. V půdorysu byl tedy původně buď čtvercový nebo obdélný. Na ploše mezi základovými žlábkami byly kúlové jamky, jedna větší oválná jamka (190 × 140 cm) a malý zbytek ohniště. Delší osa domu byla orientována ve směru SSV—JJZ (paralelně s úzkou uličkou, v jejímž těsném sousedství dům leží). Severní část objektu byla narušena zahloubenou chatou a kruhovou jámou. Zajímavým nálezem byl zbytek dětské kostry ve východním podélném žlábků domu.

Prekvapujícím objevem byl nález hrnčírských pecí. Dvě z nich byly velmi dobře zachované s téměř čtvercovou předpeční jámou, spojenou dvěma kanálky s kruhovou částí, rozdělenou příčkou na dvě komory překryté hliněným roštem s kruhovými otvory a zaklenuté kopulí. U větší pece se zachovala i část kopule s množstvím střepů. Z dalších dvou hrnčírských pecí se zachovaly jen nepatrné zbytky. Objev hrnčírských pecí uvnitř oppida je velmi důležitý zejména proto, že se, podle dosavadní situace nezdá, že bychom narazili na část sídliště se specializovanou hrnčírskou výrobou. Pece se totiž vyskytují ojedinele uvnitř jednotlivých dvorců a zdá se proto, že se v nich vypalovala

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1966

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc.

Redaktoři: Dr. J. Říhový a dr. I. Peškař

Překlady: Dr. R. Tichý a E. Tichá

Kresby: B. Ludikovská

Na titulní stránce: Bronzové kování ze slovanského hradiska v Mikulčicích

Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné.